

JOAKIM VON BRAUN:

Sovjetisk desinformation

Sovjet använder s k "aktiva åtgärder" för att påverka politiken i omvärlden. De omfattar både öppna och dolda metoder, vanlig propaganda som förfälskningar och desinformation samt s k inflytandeagenter.

Artikeln ger en initierad bild av hur sovjetisk desinformation går till. Som exempel tar författaren upp den propaganda som sprids om sjukdomen aids. Virusets sägs vara framställt som ett led i militära, biologiska experiment i USA.

Joakim von Braun är utredningsskreterare vid Timbro Idé med Sovjet som specialitet.

CIA-experiment resulterar i AIDS. Hemliga Pentagon-tester orsakar AIDS. Sjukdomen hästammar inte från Afrika – det är bara rasism. Sovjetmedborgare varnas för västerlänningar – de är AIDS-smittade.

Den sovjetiska underrättelse- och säkerhetstjänsten KGB har sedan ett och ett halvt år tillbaka gång på gång spritt rykten, förfälskade rapporter, anonyma brev etc med innehållet att CIA och Pentagon skapat AIDS-viruset. Moskvas förmenta källor utgörs bl a av scientologerna i USA och några forskare i Östtyskland.

Våren 1985 tog sovjetiska propagandister kontakt med ungdomar som skulle delta i Internationella Ungdomskonferensen på Jamaica i april. Ryssarna varnade ungdomarna för AIDS och hävdade att det inte var säkert för dem att delta i konferensen. KGB spred en broschyr med titeln "Jamaica . . . Varning . . . AIDS". Den "Tyska sektionen av Moral Majority" stod som utgivare – Organisationen existerar inte.

Under den Sovjet-regisserade Världsuppslagsfestivalen i Moskva sommaren '85 varnade KGB-funktionärer Sovjetmedborgare för att ha någon närmare kontakt med västerländska ungdomar. Dessa beskyldes av KGB för att bära AIDS-smitta.

Hösten 1985 började KGB för första gången hävda att AIDS inte var en sjukdom som uppkommit på naturlig väg. I den öppna sovjetiska propagandan påstods att AIDS-viruset var framställt av människohand som ett led i militära, biologiska experiment i USA. "Literaturnaja Gazeta", som utkommer i Moskva, hävdade att ett forskningsinstitut i Atlanta, uppfört 1977 och finansierat av det amerikanska för-

svarsdepartementet Pentagon, hämtat "patogena virus" från Latinamerika och Afrika. Ur dessa virus skulle forskarna ha isolerat ett tidigare icke känt virus — AIDS. KGB hade hämtat sin historia från den indiska tidningen "Patriot", som är knuten till det pro-sovjetiska kommunistpartiet i Indien. Denna tidning är tidigare känd för att publicera sovjetisk desinformation, som sedan tas upp av sovjetiska media och vidarebefordras i västvärlden.

Men vissa problem uppstod denna gång. Ryssarna lyckades citera den indiska nyhetsartikeln ur "Patriot" innan den hunnit publiceras där!

Ut på arenan steg nu Radio Moskva som i nyhetssändningar på utländska språk till länder med amerikanska militärbaser proklamerade att "utbrott av AIDS regelmässigt konstaterats i områden nära amerikanska krigsbaser". AIDS-epidemin i västvärlden beskrevs också här som ett resultat av fruktansvärda experiment.

AIDS ej från Afrika

Vid den alliansfria rörelsens möte i Harare hösten —86 spreds ett nytt desinformationsmaterial framför allt till tredje världens delegater. Det var en pamflett med namnet "AIDS: USA home-made evil, not made in Africa". Broschyren var skriven av forskarparet Jakob Segal och dennes hustru Lilli Segal. De beskrevs av svenska Norrskensflamman och den ryska presstjänsten Novosti's Stockholmsredaktion som "franska forskare". Det är dock känt att Jakob Germanovitj Segal är ryss från bördan och född i Leningrad. Han har tidigare bl a verkat på Kuba, och har under många år varit bosatt i Östberlin och arbetat på forskningsinstitut i DDR. Paret Segals historia om virusets uppkomst ploc-

kades i oktober 1986 upp av den brittiska tidningen "Sunday Express" som skrev om "mördarviruset" AIDS, och därifrån hamnade KGBs desinformation direkt i Aftonbladet.

Ett stort problem för KGBs desinformatorer är att man har blivit emotsagda av några av de mest framträdande sovjetiska forskarna inom mikrobiologi, virologi och epidemiologi. Den välkände professorn Viktor Michajlovitj Zjdanov, har lämnat uppgifter som till hundra procent strider mot de paret Segal framfört.

Segals hävdar att AIDS togs fram 1977 i samband med hemliga amerikanska experiment. Professor Zjdanov har i internationella fora hävdat att AIDS funnits i Sovjetunionen åtminstone så tidigt som 1974. De första fallen i USA dokumenterades 1978. Så om det har skett några experiment för att forska fram nya virus, tycks de inte ha skett i Pentagons forskningsinstitut. Viktor Zjdanov hävdar vidare att allt pekar på att AIDS-viruset härstammar från Centralafrika och att det existerat där i hundratals år.

Aktiva åtgärder

De sovjetiska försöken att påverka den förda politiken i omvärlden sammanfattas i termen "aktiva åtgärder" (aktivnije meropriatija). Aktiva åtgärder omfattar både öppna och dolda metoder, vanlig propaganda som förfalskningar och desinformation samt s k inflytandeagenter.

Den öppna propagandan följer ett gammalt mönster i Sovjetunionen. Den är ofta utan större finesser och sprids i huvudsak med samma metoder som på 1950-talet — propagandasändningar i radio på utländska språk, mångordiga nyhetsbulletiner till västliga massmedia, böcker och

broschyrer m m. Framförandet förbättras dock sakta men säkert. Under de senaste tio åren har de sovjetiska propagandisternas snabbhet i att svara på angrepp utifrån och att följa upp problem i väst ökat.

Ryssarna går nu allt oftare ut med personliga debattartiklar i västpappen, där de bemöter "sovjetfientliga" nyheter och debattartiklar. Dagstidningarna i bl a Sverige är numera mer villiga att publicera dessa propagandaalster än tidigare.

Den dolda metod som fått störst uppmärksamhet i massmedia, är KGBs användning av olika typer av förfalskningar. Detta förfarande riktas främst mot USA och amerikanska intressen, men alstren dyker då och då upp även i svenska media. I Sverige har förfalskningarna oftast publicerats i vänstertidningar, t ex Norrskensflamman och Kommentar, men även Aftonbladet och andra tidningar har ibland låtit sig luras.

Den vanligaste typen av förfalskning är brev. KGB har tagit brevkopior och låter brevhuvud samt nederdel med avsändarens namnteckning vara kvar, för att sedan skriva ett helt nytt eller delvis nytt innehåll. I andra fall har ryssarna stulit brevpapper och på dessa skrivit meddelanden med eget innehåll. Det typiska tillvägagångssättet är sedan att tillverka fotostatkopior och sända dessa anonymt till både respekterade dagstidningar och prosovjetiska tidningar. Så fort någon tidning nappar kablar de sovjetiska nyhetsbyråerna Novosti och Tass ut "nyheten" över världen.

Internationella fronter

Ett annat instrument för Sovjetunionens politiska ambitioner är internationella frontorganisationer. I raden av fronter finns bland andra Världsfredsrådet i Hel-

singfors, Fackliga Världsfederationen, Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, Demokratisk Ungdoms Världsförbund, Internationella Studentunionen samt ytterligare ett halvduzin organisationer. De skapades på sovjetiska initiativ på 1950-talet och har vanligtvis sina högkvarter i Östeuropa. Dessas betydelse har minskat något under det senaste decenniet men fronternas möjlighet att påverka opinionen i västvärlden är fortfarande relativt stor. Inte minst den Sovjet-styrda Världsfredskongressen i Köpenhamn i oktober visade detta.

I Danmark vägrade socialdemokraterna och majoriteten av de borgerliga partierna att delta i kongressen. Den oberoende delen av den danska freds rörelsen var också avogt inställd. Förberedelsearbetet i Danmark kom helt att domineras av det Moskva-trogna danska kommunistpartiet.

I Sverige vägrade de största, oberoende fredsorganisationerna — Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen och Svenska FN-förbundet — att delta. Däremot kom ett antal mer eller mindre naiva fredsaktivister från folkpartiet och centern med i den svenska delegationen som i övrigt främst dominerades av kommunister och medlemmar av olika svenska frontorganisationer.

Ur sovjetisk synvinkel måste Världsfredskongressen ha varit en stor besvikelse. Deltagarna bestod i för hög grad av redan trogna, den internationella publiciteten var inte särskilt omfattande och det som skrevs var ofta mycket kritiskt. Dansk press skrev också flera artiklar som pekade ut några av de KGB-officerare som var mest aktiva i propagandaarbetet under kongressen. En stor försyndelse inom KGB som ska "verka men inte synas".